Економічні науки. – Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 11 (43). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014.

УДК 338.2
Мишко О.А., Пушкарчук І.М.
Луцький національний технічний університет

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

У статті розглянуто світову практику щодо діяльності регіональних корпоративних структур. Досліджено хронологію становлення акціонерної форми бізнесу починаючи з XVIII і до XXI ст. Охарактеризовано порядок створення та основні принципи функціонування корпорацій в країнах з розвинутою економікою.

Myshko O.A., Pushkarchuk I. M.

WORLD EXPERIENCE OF THE REGIONAL CORPORATIONS

This article is devoted to research on the effective functioning of regional corporations in developed market economies. It was determined that in modern society a major role in the functioning of economic systems, providing sustainable economic growth and competitiveness play areas large businesses - regional corporations that serve basis effective use of scientific, industrial, technological potential.

In general, the form of construction of the modern corporation emerged from two independent organization of commercial structures that have traditionally existed in European countries. The first - a concession corporation that was created on the basis of the government or the royal decree and had such features as the presence of special state "credentials", a clear definition of permitted business and tend to monopoly right to trade.

The second traditional commercial structure - a corporation - a company in which a large number of shareholders have invested money in return for the right to own property. If the XIX century can be considered the century of mass formation of joint stock companies, the twentieth century. - A century of growth and transformation of business organizations - corporations. Today the economy of the West Corporation have become the most dynamic and leading economic structure.
In this case, the corporation is not frozen ownership - it also evolves. According to experts, global corporations provide technology development and expansion of production, and subsequently the economic development of countries and regions. This demonstrates the key role of joint stock companies in a market economy, their performance and profitability.

The procedures for establishing and basic principles of corporations in the United States is determined at the state level. A special class of them are so-called regional corporation designed to perform complex multi-events focusing on the promotion of regional economic development. It should be noted that in today's

decentralized government and its regionalization in foreign countries, a corporation is an important tool of regional economic policy.

In the United States, small firms with a population no more than 35 shareholders function as corporations, but have the right to pay taxes on a scale of taxes on personal income, rates which are lower than the rates for corporations. Significantly lower taxes such firms and capital income, as 60% of the capital income of corporations, both for individual taxpayers generally exempt from taxation.

In Canada, the average amount of investment tax discount of 7%, a corporation engaged in investment in provinces with particularly severe climatic conditions, are eligible for a discount on income tax at a rate of 20-50% of the cost of equipment and construction.

Tax incentives provided primarily for the payment of regional and local taxes. They include reduction of rates or cancellation of taxes for a period of 5 to 10 years from the beginning of the corporation in the troubled region. For example, in Italy benefits are provided automatically subject to the statutory rules in France issue is solved for each enterprise regional and local authorities. A special type of tax incentives have accelerated depreciation, which is used in Germany.

In France, using a system of incentives for newly established joint stock companies during the first two years of the new company completely exempt from tax in the third year 25% of their tax profit for the fourth - 50%, the fifth - 75% on the sixth and Next taxed 100% profit. While export promotion there tax breaks for companies that create branches abroad, stimulate growth investments in science

It should be noted that the use of experience of leading countries for the development of the corporate form of business organization is certainly useful for Ukraine. These key points should be used in the development of national schemes of implementation of corporate relations.

Мышко О.А., Пушкарчук И.Н.

МИРОВОЙ ОПЫТ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫХ КОРПОРАЦИЙ

В статье рассмотрена мировая практика деятельности региональных корпоративных структур. Исследована хронология становления акционерной формы бизнеса, начиная с XVIII и до XXI в. Охарактеризованы порядок создания и основные принципы функционирования корпораций в странах с развитой экономикой.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв’язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку суспільства визначальну роль у функціонуванні економічних систем, забезпеченні стійкого економічного зростання та підвищенні конкурентоспроможності територій відіграють великі підприємницькі структури – регіональні корпорації, які виступають основою ефективного

використання наукового, виробничого, технологічного потенціалу країни.

Відомо, що корпоративна власність володіє властивостями і функціями, реалізація яких зміцнює і розширює економічні можливості великих корпоративних утворень в напрямку їх орієнтації на виведення національного господарства країни та її регіонів на траєкторію пожвавлення та стабілізації. При цьому важливим є не лише підтримка і стимулювання розвитку корпоративного потенціалу за рахунок регіонального економічного зростання, але й визначення ролі корпоративних бізнес-структур в політиці і практиці соціально-економічного розвитку регіональної системи.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Концептуальні основи інституційних перетворень економіки регіонів, створення та функціонування акціонерних структур стали предметом вивчення та аналізу багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Питання становлення корпоративного процесу на регіональному рівні, еволюції форм організації акціонерної власності досліджуються в роботах С.Авдашева, В.Бандурина, Б.Данилишина, Д.Задихайла, Л.Тараша, В. Федчука та ін.

Однак, доцільно відмітити, що питання діяльності корпоративних структур в економіці регіону висвітлені в науковій літературі ще не в повній мірі. Зокрема, недостатньо вивченими залишаються питання дослідження світового досвіду функціонування регіональних корпорацій.

Цілями статті є вивчення та узагальнення світової практики використання регіональних корпорацій як основного інструмента розвитку регіональної економічної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ефективність і стійкість розвитку регіональних економічних систем визначається дієздатністю їх елементів внутрішнього середовища: великих і малих господарюючих організацій, асоціацій, індивідуальних підприємців та ін. Особливе місце у внутрішньому середовищі регіональних економічних систем займають корпорації.

Форми побудови сучасної корпорації виникли з організації двох незалежних комерційних структур, які традиційно існували в європейських країнах. Перша – це концесійна корпорація, що створювалася на основі урядового чи королівського декрету, та мала такі ознаки як: наявність спеціальної державної “грамоти”, чітке визначення дозволених видів комерційної діяльності і, як правило, право монопольної торгівлі.

Друга традиційна комерційна структура – це акціонерне товариство – підприємство, в яке велика кількість пайовиків вкладали гроші, отримуючи натомість право на володіння власністю. У XIX столітті відбулося поєднання цих двох форм ведення бізнесу: спочатку – у Великобританії, потім – у Франції, Німеччині та інших західноєвропейських країнах. Згідно з новим законодавством корпорації отримували: право на реєстрацію без особливого дозволу уряду; дозвіл на діяльність, що не обмежувалася певним видом бізнесу; право на обмежену відповідальність акціонерів, що значно полегшило завдання залучення капіталу; право юридичної особи, включаючи право укладання контрактів, отримання і надання позичок та здійснення відповідної діяльності [8, с.183-184].

Акціонерні товариства виникли на початку XVII ст. в Англії та Голландії, але до 30-х рр. XIX ст. це були поодинокі випадки. І тільки після потужних якісних змін у продуктивних силах, які не могли в подальшому розвиватися в рамках індивідуальної капіталістичної власності, формування акціонерних товариств в останній третині XIX ст. набуло масового характеру [1, с.51].

Наприклад, у США в 1904 р. акціонерні товариства становили 23,6 відсотка усіх підприємств, а в 1914 р. – 31,6 відсотка. При цьому вони виробляли відповідно 70,6 і 87,5 відсотка всієї продукції, а чисельність зайнятих працівників становила 73,7 і 86,5 відсотка. У Франції за 25 років (1889-1913) було засновано 25 451 акціонерне товариство з капіталом 22 млрд. франків. В Японії в 1916 р. функціонувало 7500 акціонерних товариств. Їх кількість зросла порівняно з 1896 р. на 190, а капітал на 486 відсотків [2, с.46].

Нині акціонерні товариства займають домінуючі позиції в економіці розвинутих країн. Так, в 1975 р. в Англії вже діяло

більше півмільйона, в США – більш двох мільйонів акціонерних товариств. В цьому ж році акціонерні компанії виробили 98,8% всієї промислової продукції. У Франції в кінці 60-х років на акціонерних товариствах працювало більше половини всіх зайнятих [4, с.17].

Таблиця 1

Хронологія становлення акціонерної форми бізнесу

№ з/п	Назва	Період	Країна
1.	...Поява акціонерних промислових компаній	1808 р.	Європа, Франція
2.	Поява холдингів	1820 р.	Європа, Бельгія
3.	Створення і розвиток лінійно-штабних структур управління компаній	Середина 19 ст.	США
4.	Поява промислових ТНК (транснаціональних корпорацій)	Середина 19 ст.	Європа, США
5.	Поява публічних компаній	1860 р.	Європа
6.	Початок масового перетворення акціонерних компаній в публічні корпорації	Близько1880 р.	США, Європа
7.	Організація біржової торгівлі акціями промислових компаній	1890-і роки	Європа, США
8.	Початок розвитку дистанційних міжкорпоративних трансакцій в реальному масштабі часу	Після 50-х років 19 ст.	Європа, США
9.	Монополістичний ріст і поліморфізм об’єднань (трести, картелі, концерни) і корпорацій на національних ринках	Кін. 19 ст. – поч. 20 ст.	Європа, США
10.	Виникнення мультидивізійних структур в крупних корпораціях	20-і р. 20 ст.	США
11.	Розділення власності і контролю (революція менеджерів) в компаніях	Після 1929 р.	США
12.	Масштабний розвиток ТНК	Після 1945 р.	США, Європа
13.	Розвиток інституціональних фондів	70-80-ті рр. 20 ст.	США
14.	Розвиток корпоративних структур	80-і рр. 20 ст.	США
15.	Об’єднання ТНК і становлення глобальних компаній	90-і рр. 20 ст. – 21 ст.	Країни ОЕСР

Якщо XIX ст. можна вважати століттям масового становлення акціонерних товариств, то XX ст. – століттям росту та трансформації підприємницьких об’єднань – корпорацій.

Калин А.А. [3] виділяє наступну хронологію еволюції корпоративних структур у світі (табл. 1). Як видно з таблиці 1, еволюційний процес розвитку суспільства висунув на домінуючі позиції корпоративну форму власності. Нині в економіці країн Заходу корпорації (акціонерні товариства) перетворилися на найбільш динамічну, провідну структуру економіки.

При цьому корпорація не є застиглою формою власності – вона також еволюціонує. За оцінками експертів, світові корпорації забезпечують розвиток технологій і розширення виробництва, а відповідно, і економічний розвиток країн та регіонів. Це свідчить про провідну роль акціонерних компаній в ринковій економіці, їх високу продуктивність та прибутковість [4, с. 17–18].

Наприкінці XX – та початку XXI століть світове господарство вступає в якісно нову стадію свого розвитку. Процеси глобалізації обумовлюють зростання взаємозв’язків і взаємозалежностей національних економічних систем.

Порядок створення і основні принципи функціонування корпорацій у США визначають на рівні штатів. Особливий клас серед них складають так звані регіональні корпорації, покликані здійснювати комплекс багатоцільових заходів щодо стимулювання регіонального економічного розвитку [7, с. 133]. Слід зазначити, що в сучасних умовах децентралізації державної влади та її регіоналізації в зарубіжних країнах, корпорації виступають важливим інструментом регіональної економічної політики.

Корпорації, будучи одним із вирішальних факторів активізації інвестиційних процесів у регіонах, використовуються регіональними органами влади як джерела акумулювання фінансових ресурсів. Разом з тим проводиться політика підтримки та сприяння розвитку корпоративних підприємств, зокрема на територіях депресивних регіонів.

В США малі фірми з чисельністю не більше 35 акціонерів функціонують як корпорації, але мають право сплачувати податки за шкалою податків на особисті прибутки, ставки якої менші, ніж ставки для корпорацій. Значно менші податки таких фірм і на

капітальний дохід, оскільки 60% капітального доходу таких корпорацій як для індивідуальних платників взагалі звільнені від оподаткування. Ще однією перевагою таких корпорацій є те, що їх дивіденди оподатковуються лише один раз. Якщо решта корпорацій сплачують податки перед виплатою дивідендів, то для цих корпорацій подвійного оподаткування немає [6].

Суттєвий досвід стимулювання розвитку депресивних регіонів має Італія зі своїм традиційно відсталим півднем. Для заохочення інвестицій у ці райони корпорації звільняються від сплати податку на прибуток протягом 10 років.

В Канаді при середньому розмірі інвестиційної податкової знижки у 7% корпорації, що здійснюють капіталовкладення в провінціях з особливо суворими природно-кліматичними умовами, мають право на знижку з податку на прибуток у розмірі 20-50% витрат на обладнання і будівництво.

Сьогодні розвиток інфраструктури проблемних регіонів і надання допомоги окремим підприємствам у всіх можливих її видах є основними інструментами державного регулювання економічного розвитку регіонів. Адміністративні заходи, спрямовані на покращення властивостей території використовуються, як правило, в рамках особливих форм регіональної політики.

Щодо субсидій, то вони надаються зазвичай або як частина суми, необхідної для реалізації проекту, або як фіксована сума за одне новостворене чи збережене робоче місце. Домінуючим мотивом надання субсидій за робоче місце є боротьбою з безробіттям.

Субсидії надаються, як правило, компаніям визначених секторів господарства (в більшості випадках субсидії були введені для промислових корпорацій). Перевага часто віддається великим проектам, пов’язаним із будівництвом, модернізацією чи перенесенням виробництва ззовні. Надані субсидії при розширенні потужностей безпосередньо ставлять сучасні галузі в більш вигідне положення.

Рішення про надання субсидій приймається, як правило, за великими проектами центральними органами влади, за невеликими – регіональними органами влади [5, с. 100]. Зокрема, у

Великобританії в 1967-1976 рр. роботодавці отримали у відсталих регіонах компенсацію 7,5% трудових витрат протягом 7 років на підприємствах обробної промисловості. В Бельгії з 1959 р. держава компенсувала 20% витрат корпорацій на будівельні роботи і до 7,5% витрат на встановлення обладнання в проблемних регіонах. В Нідерландах нові фірми можуть отримати 25% від загальної суми капіталовкладень, компанії, які розширюються, – 15%. В окремих країнах інвестиційні субсидії надаються на всій території країни, але в проблемних регіонах ці субсидії значно більші [5, с.101].

Податкові пільги надаються в основному при сплаті регіональних і місцевих податків. Вони полягають у зниженні ставок чи відміні податків на термін від 5 до 10 років з початку діяльності компанії в проблемному регіоні. Пільги стимулюють реінвестування прибутку на місці. Так, в Італії пільги надаються автоматично при дотриманні встановлених законом норм, у Франції це питання вирішується для кожного конкретного підприємства регіональними і місцевими органами влади. Особливим видом податкових пільг є прискорена амортизація, яка застосовується в Німеччині [5, с.102].

У Франції використовують таку систему пільг для новостворених акціонерних товариств: протягом перших двох років роботи нові підприємства цілком звільняють від сплати податку, на третій рік оподатковують 25% їхнього прибутку, на четвертий – 50%, на п’ятий – 75%, на шостий і далі оподатковується 100% прибутку. Під час стимулювання експорту існує податкова пільга для фірм, що створюють філії за кордоном, стимулюють зростання вкладення у науку.

Досвід регіональної політики США цікавий тим, що в цій країні практикується підтримка експортної діяльності штатів. Одним із елементів стимулювання зовнішньоекономічної діяльності є акціонерні товариства закордонних продажів (які об’єднують до 25% компаній). Ці акціонерні товариства покликані полегшити вихід дрібних і середніх фірм на світові ринки і скоротити їх витрати на здійснення зовнішньоторговельної діяльності. Зокрема, в штаті Делавер 15% прибутку від експортних операцій американських фірм, які входять в такі товариства, були звільнені від державного оподаткування. В акціонерні товариства

входять експортери з різних штатів, тому звільнення від сплати регіональних і місцевих податків відбувається в залежності від місця діяльності [6].

В Японії серед основних методів проведення регіональної політики можна виділити безпосередні стимули промисловим фірмам, що розміщують інвестиції у визначених районах, які проявляються в наданні податкових пільг і спеціальних прав амортизації.

Для безпосередньої реалізації регіональної політики уряд країни заснував такі спеціальні органи:

– Японську корпорацію регіонального розвитку, яка відповідальна за фінансування витрат, пов’язаних з переміщенням підприємств з районів надконцентрації, із спорудженням промислових зон для приваблювання промисловості у менш розвинені районі;

– Корпорацію розвитку Хоккайдо-Тохоку, яка фінансує фірми, що здійснюють інвестиції у відповідних районах країни, які вважаються найменш привабливими серед районів Японії;

– Японський банк розвитку, який фінансує фірми, що здійснюють капіталовкладення в інших районах країнах.

Висновки. Слід зазначити, що використання досвіду провідних країн світу щодо розвитку корпоративної форми організації бізнесу, безумовно, є корисним для України. Їх ключові моменти доцільно використовувати при розробці вітчизняних схем реалізації корпоративних відносин.

1. Данько М.С. Формування корпоративних структур в Україні / М.С.Данько // Економіка і прогнозування. – 2005. – №4. – С. 50–66.

2. Євтушевський В.А. Основи корпоративного управління: навч. посіб. / В.А. Євтушевський – К.: Знання-Прес, 2002. – 317 с.

3. Калин А.А. Корпоративное управление: реалии и перспективы формирования российской модели / А.А. Калин – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. iet. ru.

4. Козаченко Г.В., Воронкова А.Е. Корпоративне управління: підруч. для вузів / Г.В.Козаченко, А.Е. Воронкова. – Київ: “Лібра”, 2004. – 368 с.

5. Кузнецова О.В. Экономическое развитие регионов: теоретические и практические аспекты государственного регулирования // О.В. Кузнецова. – М.: Эдитория, 2002. – 308 с.

Економічні науки. – Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 11 (43). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014.

6. Мальцев А. Местное управление и стимулирование региональной внешнеэкономической деятельности: из опыта США/ А.Мальцев // Вопросы экономики. – 1991. – № 11.

7. Региональная политика в странах рыночной экономики / Учеб. пособ. / Ларина Н.И., Кисельников А.А.– М.: ОАО Издательство “Экономика”. – 2002. – 172 с.

8. Сакс Д., Пивоварський О. Економіка перехідного періоду: уроки для України / Д.Сакс, пер. з англ. О.Пивоварський. – К.: Основи, 1996. – 345 с.